

J. P.

Metalurgia żelaza ludności kultury łużyckiej na Międzynarodowej Konferencji Archeologicznej w Dreźnie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/2, 522-523

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

jakości z zakresu badań. Przeciwnie: podstawowe pojęcia jego filozofii przyrody to nie tylko materia i światło, ale i duch, związany z zasadą całej natury, tj. ruchem. Proces tworzenia się świata przebiegał — zdaniem Komenskigo — w ten sposób, że z nieokreślonej materii dzięki ingerencji Stwórcy powstało światło, następnie woda, powietrze i eter, a dalej działanie ciepła stało się przyczyną ukształtowania bogatej skali innych ciał występujących w przyrodzie.

Zasada stopniowego kształtowania się świata obowiązywała — w myśl założeń Komenskigo — nie tylko w świecie przyrody, ale i w świecie człowieka. Stąd paralelizm jego założeń nauki o naturze oraz nauki o człowieku i społeczeństwie, i stąd też jego postulat aktywności indywiduum w procesie doskonalenia się rodzaju ludzkiego.

Na tle tych ogólnych założeń, stanowiących motyw przewodni wystąpień przeważającą liczbę dyskutantów, poszczególne referaty stanowiły dobry punkt wyjścia, będąc niejako zagajeniem dotyczącym różnorodnych aspektów „komiologii”: pojęcia nauki (W. Voisé, Warszawa) i umiejętności (D. Čapková, Praga), pojęcia natury i nauki o człowieku (G. Britschgi, Zurych), pojęcia ruchu (K. Schaller, Bochum) i ciepła (P. Floss, Przerow) oraz podstawowych założeń ówczesnej alchemii (J. Červenka, Praga). Wśród zagadnień bardziej szczegółowych omówionych w poszczególnych referatach wymienić trzeba przede wszystkim następujące: oddziaływanie myśli Komenskigo w Anglii (P. M. Rattansi, Cambridge), stosunki wiążące Komenskigo z J. V. Andreae (R. van Dülmen, Monachium) oraz niektóre założenia dydaktyki Komenskigo w świetle pedagogiki współczesnej (B. Ganow, Sofia). Najbardziej czynnym uczestnikiem kolokwium, a zarazem jego przewodniczącym był prof. J. Brambora (Praga), który nie tylko przedstawił referat o dwóch nie znanych dziełach Komenskigo z 1667 r., ale często zabierał też głos w dyskusji, nierzadko nakierowując ją na właściwe tory. Organizatorem kolokwium było Muzeum im. Komenskigo, a sekretarzem — pracownik tej instytucji (która poszczycić się może wspaniałymi zbiorami) — dr P. Floss.

Dzięki umiejętnemu kierownictwu oraz zainteresowaniu władz miejskich kolokwium było imprezą w pełni udaną; owocem jej była m.in. uchwała powołująca do życia kwartalnik „Colloquia Comeniana”, międzynarodowy organ kome-niologów.

Waldemar Voisé

NRD

METALURGIA ŻELAZA LUDNOŚCI KULTURY ŁUŻYCKIEJ NA MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI ARCHEOLOGICZNEJ W DREZNIE

W dniach 24—26 listopada 1967 r. odbyła się konferencja archeologiczna, poświęcona zagadnieniom kultury łużyckiej, zorganizowana przez Krajowe Muzeum Prehistorii w Dreźnie. W konferencji wzięli udział także archeolodzy z Polski i Czechosłowacji.

Na konferencji tej doc. J. Piaskowski przedstawił pracę *Badania metalograficzne wyrobów żelaznych z okresu halsztackiego na ziemiach pomiędzy Odrą i Wisłą*. Liczba zbadanych materiałów z tego okresu (220 przedmiotów z 79 stanowisk archeologicznych) jest już bardzo duża i pozwala na ogólną ocenę technologii ich wyrobu. Można tu wyróżnić cztery grupy przedmiotów: wyroby z żelaza wysokoniklowego (3 przedmioty, tj. 1,4%), wysokofosforowego (14 przedmiotów, tj. 6,4%), niskofosforowego (191 przedmiotów tj. 86,7%) oraz przedmioty, przy których wyrobie stosowano specjalne zabiegi technologiczne, jak pakietowanie, nawęglanie i zgrzewanie (12 przedmiotów, tj. 5,5%).

Przedmioty z żelaza wysokoniklowego i wyroby o złożonej technologii należy uważać za import spoza ziem Polski, natomiast wyroby miejscowe ludności kultury lużyckiej i pomorskiej znaleźć można wśród przedmiotów zaliczonych do pozostałych dwóch grup. W szczególności wśród przedmiotów wykutych z żelaza niskofosforowego występuje liczna grupa wyrobów o typowych cechach starożytnego żelaza „świętokrzyskiego”; było to podstawą do wysunięcia już w 1959 r. hipotezy o początkach działalności hutnictwa w Górach Świętokrzyskich w okresie halsztackim.

W referacie wyjaśniono m. in. przyczyny trudności znalezienia na obszarze między Odrą a Wisłą i zidentyfikowania śladów hutnictwa z okresu halsztackiego, na które nie udało się dotychczas natrafić archeologom. Zjawisko podobne występuje zresztą i na terenie NRD, gdzie nie natrafiono dotychczas na ślady hutnictwa żelaznego ludności kultury jastorfskiej (nie znaleziono zresztą i śladów osad tej kultury), pomimo że wyroby gotowe pozwalają na stwierdzenie rodzimego hutnictwa żelaznego u tej ludności.

W NRD podjęto także badania metaloznawcze dawnych przedmiotów żelaznych; m. in. zbadano znaczną liczbę materiałów z celtyckiego *oppidum* koło Römhild. Wyniki tych prac jednak nie zostały jeszcze opracowane.

J. P.

Szwajcaria

DZIEJE FANTAZJI NAUKOWEJ

Latem 1967 r. otwarto w Bernie wystawę 4000 lat „science-fiction”. Za pierwszy znany utwór tego rodzaju organizatorzy wystawy uznali starobabiloński *Poemat o Gilgameszu*, a za dalsze — prorocтва starożytnego Egiptu, utopie średniowiecza, a potem dzieła Cyrana de Bergerac, Swifta i Woltera; współczesną zaś *science-fiction* zapoczątkował w 1926 r. amerykański miesięcznik „Amazing Stories” redagowany przez pochodzącego z Luksemburga Hugona Gernsbacka.

Wśród obecnie działających artystów, których dzieła zostały zaliczone do *science-fiction* i eksponowane na wystawie, znajdował się m. in. *Manipulator 3, mobile* poruszane helem, dzieło Piotra Kowalskiego.